

VERGİ BORCU YURT DIŞINA ÇIKIŐA ENGEL Mİ?

Vergi borcu bulunanların yurt dışına çıkışının engellenmesi geçmiŐte iki Kanun'da düzenlenmiŐti. Bu yasağın ilki Pasaport Kanunu'nun 22'nci maddesinde, "*vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport verilmeyeceği ve verilmiŐ olanların geri alınacağı*" Őeklinde yer almaktaydı. Bu düzenlemeye göre, vergi daireleri belli tutarda borcu olanları (en son 100.000.- TL) emniyet birimlerine bildirerek, yurt dışı çıkış yasağı koydurabiliyordu. Belirtilen Kanun maddesi, Anayasa Mahkemesi tarafından 18.10.2007 tarihli kararla "*belirsiz ve ölçsüz*" bulunarak iptal edilince, 2008 yılında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a 36/A maddesi eklenerek, yurt dışı çıkış yasağının hangi tutardaki borçlar için uygulanacağı ve ne Şekilde kaldırılacağı yeniden belirlenmiŐtir. Her iki düzenlemede de, vergi borcu nedeniyle yurt dışı çıkış yasağı, mahkeme kararı olmadan, idari iŐlemlerle yürütülmüŐtür.

Durum bu Őekildeyken, 2010 yılında yapılan Anayasa deėiŐikliėiyle, Anayasa'nın 23'üncü maddesine eklenen "*VatandaŐın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle **hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.***" düzenlemesiyle, vergi borcu, hâkim kararı olmaksızın yurt dışı çıkış yasağına neden olmaktan çıkarılmıŐ ve devamında da mali idareye yurt dışı çıkış yasağı yetkisi veren 6183 sayılı Kanun'un 36/A maddesi, Anayasa'daki yeni duruma uyum sağlamak amacıyla, 2011 yılında 6111 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılmıŐtır .

Bu açıklamalara göre, güncel olarak vergi borcu bulunanların, hâkim kararıyla sınırlandırılmadıka, borç tutarı ne olursa olsun yurt dışına çıkmalarına engel bir durum bulunmadığı söylenebilir. Belirtilen durum, Anayasa'nın 23'üncü maddesinde

düzenlenen *“Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.”* hükmüyle uyumlu görünse de, aşağıda açıklanan nedenlerle çelişkiler taşımaktadır. Şöyle ki;

1) Beyan ettiği vergileri ödemeyen veya ödeyemeyen vergi yükümlülerinin, yurt dışına çıkışının engellenmesi, Anayasa'nın *“seyahat özgürlüğü”* düzenlemesine aykırılığı kabul edilebilir olsa da; vergi borçluları listelerinin üst sıralalarında yer alan ve vergi beyan etmek yerine, hayali ihracat veya sahte belge (naylon fatura) organizasyonlarıyla *“haksız iade”* alanların da vergi mevzuatına göre (Vergi Usul Kanunu md. 341/2) *“vergi ziyaına sebebiyet vermiş vergi borçlususu”* sayılarak, bu olanaktan yararlandırılması ve yurt dışına çıkışlarının engellenmemesi düşündürücüdür. O kadar ki, bu şekilde büyük ölçekli *“naylon organizasyonlarla”*, çok yüksek tutarlı haksız vergi iadesi alanlar da, hâkim kararı olmadığı durumda, *“vergi borçlususu”* olarak serbestçe yurt dışına çıkabilmekte ve girebilmektedir.

2) Diğer yandan, yukarıda açıklandığı şekilde Devlet hazinesini haksız vergi iadeleri yoluyla milyonlarca lira tutarında *“soyanlar”*, bu işlemler tespit edildiğinde *“vergi borçlususu”* sayıldığı için, hâkim kararı olmadığında, rahatça yurt dışına çıkabilme ve yurda girebilme *“lüksüne”* sahipken; Dünya vergi tarihine girecek bir uygulama olan ve 2026 yılında tutarı 1.250.- TL olan *“yurt dışı çıkış harcını”* ödemeyen/ödeyemeyen yurttaşlar yurt dışına çıkamamaktadır. Üstelik, bu engel için hâkim kararına da gerek yoktur.

İlke defa 1963 yılında 196 sayılı Kanun'la *“Dış Seyahat Harcamaları Vergisi”* olarak uygulamaya giren ve *“döviz rezervlerini koruma ve yurt dışı seyahatleri sınırlama”* gerekçesi taşıyan düzenleme 1984 yılında yürürlükten kaldırılmış; 2001 yılında 4705 sayılı Kanun'la tekrar *“harç”* olarak uygulanmaya başlamış ve son olarak da 5597 sayılı Kanun'la usul ve esasları yeniden belirlenerek 2007 yılından itibaren *“yurt dışı çıkış harcı”* olarak yürürlüğe giren bu düzenleme; Devletin çıkış kapılarına koyduğu ve ödenmediği

takdirde *“fiili yasak”* yaratan, ancak vergilendirme ilkelerine de harç mantığına da aykırı yasal bir bariyerdir.

Bu harç, vergilendirme ilkelerine aykırıdır; çünkü evrensel vergilendirme ilkelerine göre, vergi kazançtan/gelirden, harcamadan/işlemden veya servetten veya servet transferinden alınır. Ayrıca, Anayasa’ya göre, vergi ödeme gücüne göre alınır. Yurt dışı çıkış harcı, vergilendirme ilkelerini önemsemediği gibi, Anayasal hüküm olan (Anayasa md. 73) ödeme gücünü de dikkate almamaktadır. Yurt dışına çıkacaksa, holding patronu da, emekli memur da aynı tutarda yurt dışı çıkış harcı ödemek durumunda kalmaktadır.

Yurt dışı çıkış harcı, harç mantığına da aykırıdır; bir ödemenin *“harç”* olabilmesi için Devletin sunduğu somut bir hizmetin (dava açılması, ehliyet verilmesi, pasaport verilmesi, tapu işlemi vb.) karşılığı olması gerekir. Ancak yurt dışına çıkarken ödenen bu tutarın karşılığında, doğrudan veya dolaylı olarak bir kamu hizmeti alınmadığı için, bu ödeme, harçtan çok *“ayak çıktı parası”* olmakta, bir yönüyle de *“seyahat özgürlüğünün paraya endekslenmesine”* dönüşmektedir.

Yine Anayasa’ya göre (md. 23) yurttaşların yurt dışına çıkma özgürlüğü, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabileceği halde; herhangi bir suç soruşturmasının veya kovuşturmasının öznesi olmayan ve dolayısıyla hakkında hâkim kararıyla yurt dışı çıkış yasağı bulunamayan bir yurttaşın, sadece ve sadece 1.250.- TL *“yurt dışı çıkış harcı”* ödemediği için yurt dışına çıkışının engellenmesi, *“Anayasa’nın özüne dokunma yasağının”* ihlali olarak da değerlendirilmektedir.

Özetle, mevcut düzenlemelere göre, her ne şekilde olursa olsun, örneğin 1 milyar TL vergi borcu olanlar veya vergi borçlusu sayılanlar, hâkim kararı yoksa rahatça yurt dışına çıkabilmekte ve girebilmekte; 1.250.- TL yurt dışı çıkış harcını ödemeyenler ise başka bir işleme ve hâkim kararına gerek kalmaksızın yurt dışına çıkamamakta ve çıkışları

engellenmektedir.

Milyarlık vergi borcu olanların veya haksız vergi iadeleriyle Hazineyi soyduğu halde “*vergi borçlususu*” sayılanların, hâkim kararı yoksa, serbestçe yurt dışına çıkabildiği; ancak 1.250.- TL’lik yurt dışı çıkış harcını ödemeyen yurttaşların pasaport polisine takılarak yurt dışına çıkamadığı bu duruma bir ad koymak gerekiyorsa, bunun adı “*vergi borcu komedisidir*” diyebiliriz. **Bu yazı [22 Mart 2026 tarihli BirGün Gazetesi’nde yayınlanmıştır.](#)**